Európai Parlament
2024-2029

ELFOGADOTT SZÖVEGEK

P10_TA(2025)0147

A háború utáni szlovéniai kommunista időszak áldozatai emlékének megőrzése

Az Európai Parlament 2025. július 8-i állásfoglalása a háború utáni szlovéniai kommunista időszak áldozatai emlékének megőrzéséről (2025/2575(RSP))

Az Európai Parlament,

– tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, különösen annak 2. cikkére, amely biztosítja az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség és az emberi jogok tiszteletben tartását,

– tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára és az ENSZ kapcsolódó határozatára,

– tekintettel az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének a kommunista totalitárius rendszerek által elkövetett bűnök nemzetközi elítélésének szükségességéről szóló, 2006. január 26-i 1481. számú állásfoglalására,

– tekintettel az európai lelkiismeretről és kommunizmusról szóló, 2008. június 3-i prágai nyilatkozatra, amely a kommunizmus bűncselekményeinek Európa-szerte történő elítélésére és az azokra vonatkozó oktatásra szólít fel,

– tekintettel augusztus 23-ának a sztálinizmus és a nácizmus áldozatainak európai emléknapjává nyilvánításáról szóló, 2008. szeptember 23-i nyilatkozatára[1],

– tekintettel az EBESZ 2009. júliusi vilniusi nyilatkozatára, amely elítéli a totalitarizmust, és támogatja a sztálinizmus és a nácizmus áldozatainak európai emléknapját,

– tekintettel az európai lelkiismeretről és a totalitarizmusról szóló, 2009. április 2-i állásfoglalására[2],

---

1 HL C 8. E, 2010.1.14., 57. o.
2 HL C 137. E, 2010.5.27., 25. o.

– tekintettel az európai totalitárius rendszerek által elkövetett bűncselekmények emlékezetéről szóló, 2010. december 22-i bizottsági jelentésre (COM(2010)0783),

– tekintettel az Európa jövője számára az európai megemlékezés fontosságáról szóló, 2019. szeptember 19-i állásfoglalására[1],

– tekintettel az európai történelmi tudatról szóló, 2024. január 17-i állásfoglalására[2],

– tekintettel a 0718/2023. számú petícióra,

– tekintettel eljárási szabályzata 233. cikkének (2) bekezdésére,

A. mivel az európai történelmet annak teljes összetettségében tiszteletben kell tartani, és olyan objektív, inkluzív és tényeken alapuló párbeszéd révén kell kezelni, amely előmozdítja a megértést és a megbékélést, ezt a párbeszédet pedig hivatásos történészeknek kell folytatniuk, és az nem lehet politikai befolyás tárgya;

B. mivel Európa tragikus múltja emlékének, valamint a totalitárius és önkényuralmi rendszerek valamennyi áldozata emlékének megőrzése elengedhetetlen ezen áldozatok méltóságának tiszteletben tartásához, a megbékélés, az emberi jogok és a jogállamiság előmozdításához, valamint a béke és a kölcsönös tisztelet kultúrájának előmozdításához;

C. mivel a Parlament állásfoglalást fogadott el az európai tudatról és totalitarizmusról, és mindig is elkötelezett volt amellett, hogy megőrizze valamennyi totalitárius rendszer áldozatainak emlékét;

D. mivel a második világháború alatt Szlovéniában és a volt Jugoszlávia más köztársaságaiban elkövetett bűncselekményeket soha nem szabad elfelejteni;

E. mivel a második világháborút követően több mint 100 000, a kommunista rendszerrel és annak ideológiai elnyomásával szemben álló szlovén lakos vált erőszak áldozatává; mivel ezek a cselekmények az alapvető emberi jogok súlyos megsértésének minősülnek, beleértve az élethez, a tisztességes eljáráshoz és a tisztességes temetéshez való jogot;

F. mivel a szlovéniai jugoszláv kommunista rezsim több tízezer polgári személyt és hadifoglyot végzett ki bírósági eljárás nélkül; mivel csak 1945-ben ezreket végeztek ki közvetlenül a háború vége után;

---

1 HL C 171., 2021.5.6., 25. o.
2 HL C, C/2024/5721, 2024.10.17., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5721/oj.

G. mivel a szlovén kormány jelöletlen tömegsírokkal foglalkozó bizottsága több mint 750 rejtett sírhelyet azonosított, ami e bűncselekmények eltitkolására irányuló szisztematikus erőfeszítésekről tanúskodik, a kivégzések helyszíneit azonban nem találták meg, és az áldozatokat nem temették el megfelelően;

H. mivel a tömegsírokat évtizedekre eltitkolták, és a totalitárius rezsim szigorúan tiltotta e bűncselekmények nyilvános megvitatását, ezáltal eltemetve a történelmi igazságot és akadályozva a megbékélési folyamatot;

I. mivel a szlovén kormány 2023-ban megszüntette a kommunista erőszak áldozatainak nemzeti emléknapját, ami komoly visszalépést jelent a történelmi igazságosság, a megbékélés és az áldozatok tiszteletének biztosítására irányuló erőfeszítések terén;

J. mivel az európai történelemről objektíven kell megemlékezni és vitát folytatni, és mivel a szlovéniai kommunista mészárlások áldozatai megérdemlik a megemlékezést és a tiszteletet; mivel a totalitárius rendszerek áldozatai történelmi emlékezetének tiszteletben tartása hozzájárul az igazságos és demokratikus társadalom kiépítéséhez;

K. mivel a szlovén nemzetgyűlés 2024 decemberében törvényt fogadott el, amely betiltotta a nácizmus, a fasizmus és kollaboráns szervezeteik szimbólumainak használatát a második világháború idejéből, azonban nem tiltja a kommunizmus szimbólumainak használatát;

L. mivel a volt Jugoszlávia valamennyi köztársaságában léteztek kényszermunkatáborok; mivel ezeket a táborokat az országban működő totalitárius kommunista rezsim az összes politikai ellenzék elnyomásának eszközeként használta;

1. úgy véli, hogy a totalitárius rendszerek által elkövetett bűncselekmények emlékének a modern európai történelmet alkotó kollektív emlékezet részét kell képeznie; elismeri a náci, a fasiszta és a kommunista totalitárius rendszerek által elkövetett bűncselekményeket, valamint azt, hogy ezek a bűncselekmények szerepet játszottak Európa történelmi megítélésének alakításában;

2. hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a történelmi tényeket beépítsék az oktatási programokba és a történelmi tankönyvekbe annak biztosítása érdekében, hogy a fiatalok megértsék a demokrácia és az emberi jogok fontosságát;

3. ismételten elítéli a totalitarizmus és az önkényuralom valamennyi formáját, beleértve a kommunizmust is, összhangban a történelmi emlékezetről és az emberi jogokról szóló korábbi állásfoglalásaival;

4. megerősíti, hogy az emberiesség elleni bűncselekményeknek nincs elévülési ideje, és valamennyit azonos módon kell megítélni és

kezelni; ismételten határozottan elítéli a történelmi revizionizmust, valamint a második világháború alatt és után elkövetett atrocitásokért felelős náci kollaboránsok és más háborús szereplők dicsőítését, beleértve a náci és fasiszta rezsimek és szövetségeseik által elkövetett bűncselekményeknek, valamint a kollaboráns erők és a jugoszláv kommunista hatóságok tevékenységének jelentéktelen színben való feltüntetését; megismétli a pontos és inkluzív történelmi megemlékezés fontosságát, amely elismeri a teljes totalitárius erőszakot; hangsúlyozza a totalitárius és önkényuralmi rendszerek valamennyi ártatlan áldozata emlékének megőrzésére vonatkozó erkölcsi felelősséget a megbékélés, az igazság és a demokratikus értékek szellemében, ugyanakkor elutasítja a történelem politikai haszonszerzésre való felhasználását, és sürgeti, hogy tudományos szempontból folyamatosan foglalkozzanak ezzel az összetett örökséggel;

5. kéri, hogy őrizzék meg a szlovén kommunista rendszer ártatlan áldozatainak emlékét, a rendszer kezdetétől annak bukásáig;

6. hangsúlyozza a történelmi tények teljes körű feltárására irányuló célzott munka, valamint a szlovén tömegsírok helyszíneinek feltárására irányuló hivatalos vizsgálati misszió folytatásának fontosságát, az elkövetett bűncselekményekre vonatkozó történelmi bizonyítékok dokumentálása és ellenőrzése érdekében;

7. kiemeli, hogy a háború utáni bűncselekményekért felelős személyek közül sokakat nem vontak felelősségre tetteikért;

8. úgy véli, hogy a szlovéniai jugoszláv kommunista hatóságok által elkövetett, a második világháború során és a háború után elkövetett megtorló erőszak áldozatait megfelelően és méltósággal kell eltemetni; felhívja a szlovén hatóságokat, hogy továbbra is tegyenek meg minden tőlük telhetőt a temetéshez való egyetemes jog biztosítása érdekében, és tartsák fenn azokat a támogató intézményeket, amelyek hozzájárulnak a történelmi események tudományos igényű és bizonyítékokon alapuló megértéséhez;

9. megjegyzi, hogy a tagállamok emlékműveket állítottak a totalitárius atrocitások áldozatainak; felszólítja a szlovén hatóságokat, hogy folytassák a jelöletlen sírok kivizsgálását, folytassanak méltóságteljes temetéseket, és hozzanak létre emlékhelyeket, amelyek emlékeztetőként szolgálnak a jövő generációi számára;

10. megismétli, hogy augusztus 23-a a totalitárius rendszerek több millió áldozatának hivatalos emléknapja, az ún. a totalitárius és tekintélyelvű rezsimek áldozatainak európai emléknapja;

11. hangsúlyozza, hogy meg kell őrizni a totalitárius rendszerek által elkövetett bűncselekmények emlékét, mivel emlékezet nélkül nem lehet megbékélésre törekedni; emlékeztet arra, hogy az emlékezetpolitikák a tagállamok hatáskörébe tartoznak, és ezért nem

tartoznak az uniós jog hatálya alá; ösztönzi a tagállamokat, hogy aktívan támogassák az emlékezéssel kapcsolatos olyan projekteket, amelyek a megosztottság vagy a politikai eszközként való felhasználás helyett inkább a megbékélést mozdítják elő;

12. emlékeztet arra, hogy a Bizottság a Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program keretében finanszírozást nyújt a totalitárius rendszerek, különösen a nácizmus, de ugyanakkor a fasizmus, a sztálinizmus és a kommunista rendszerek kiváltó okait is tükröző megemlékezésekhez, valamint az e rendszerek által elkövetett bűncselekmények áldozatairól való megemlékezéshez;

13. úgy véli, hogy a szlovéniai nemzeti emléknapnak meg kell emlékeznie az önkényuralmi és totalitárius rendszerek, többek között a kommunizmus áldozatairól, a történelmi igazságosság tiszteletben tartása és a megbékélés elősegítése érdekében;

14. felhívja a Bizottságot, hogy az összes tragédiát figyelembe véve folytassa a történelmi emlékezet programját annak érdekében, hogy Európa-szerte támogassa azokat a projekteket, amelyek a totalitárius bűncselekmények történelmével foglalkoznak, ösztönzik az emlékezést és a megbékélést szolgálják; megismétli, hogy a totalitárius jugoszláv kommunista rezsim bűncselekményei nem korlátozódnak Szlovéniára, és hogy valamennyi volt jugoszláv köztársaságban és autonóm régióban vannak áldozatok;

15. felszólít a jugoszláv titkosszolgálatok, különösen a KOS és az UDBA irattárának átfogó vizsgálatára;

16. hangsúlyozza, hogy minden totalitárius rendszert el kell ítélni, és szimbólumaikat nem szabad népszerűsíteni;

17. felszólítja Szlovéniát és a többi tagállamot, hogy törekedjenek a történelmi emlékezet, a kölcsönös megértés és a megbékélés megerősítésére, amely az igazságon és a totalitárius rendszerek valamennyi áldozatának tiszteletén alapul;

18. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást az Európai Bizottság, az Európai Unió Tanácsa, a szlovén kormány és parlament, valamint a többi tagállam kormányai és parlamentjei részére.